

Çankaya Belediyesi'ne “Açık Çağrı”

Ayhan ÇELİK*

Beş metrelik bir yaya kaldırımında, insan yoğunluğu fazla ise, sadece yürürsünüz. Yanından geçtiğiniz vitrinlere bile bakamazsınız. Yıllardır görmediğiniz bir tanıdığınızla karşılaştığınızda, ancak selam verirsiniz; birkaç saniye dursanız, insanlar sizi uyarırsa bile gelip geçenin çarpması nedeniyle klasik karşılaşma soruları ve yanıtlarıyla yetinirsiniz. Bu yoğunluğu, on metrelik bir yaya kaldırımına yatarsanız; vitrinlerdeki fiyatlar hakkında bir fikir edinme olanağı bulabilirsiniz. Eski dostunuzla bir kenara çekilip, nelerle uğraştığını, görüşmeyeli neler yaptığını sorabilirsiniz. Bunları yapmasanız bile, arasıra nefeslenirsiniz. Zaten, akan kalabalık sizi koşuşturmaya da zorlamıştır. Ama, her ikisinin yerine, şöyle yirmibeş otuz metrelik yaşlı ağaçların gölgesinde, küçük havuzların başında,

oturma banklarının yerleştirildiği, trafik gürültüsü olmayan, zemini iyi kaplanmış, uygun yerlere çiçeklikler serpiştirilmiş, gözü okşayan küçük çim adacıklarının bulunduğu, beyaz örtülü

ladığı veya pankartlarını koyup seslerini duyurmaya çalıştığı ve daha bir çok şeyin yer aldığı bir yaya yolu düşünün. Böyle bir yolda, eminim, her gün işinize geç kalırsınız ve günümüzün mantığı ile verimlilik düşer. Varsın verimlilik hesaplarını başkaları yapsın. Biz, böyle bir kent parçasının kentimizde varolmasından yana mıyız?

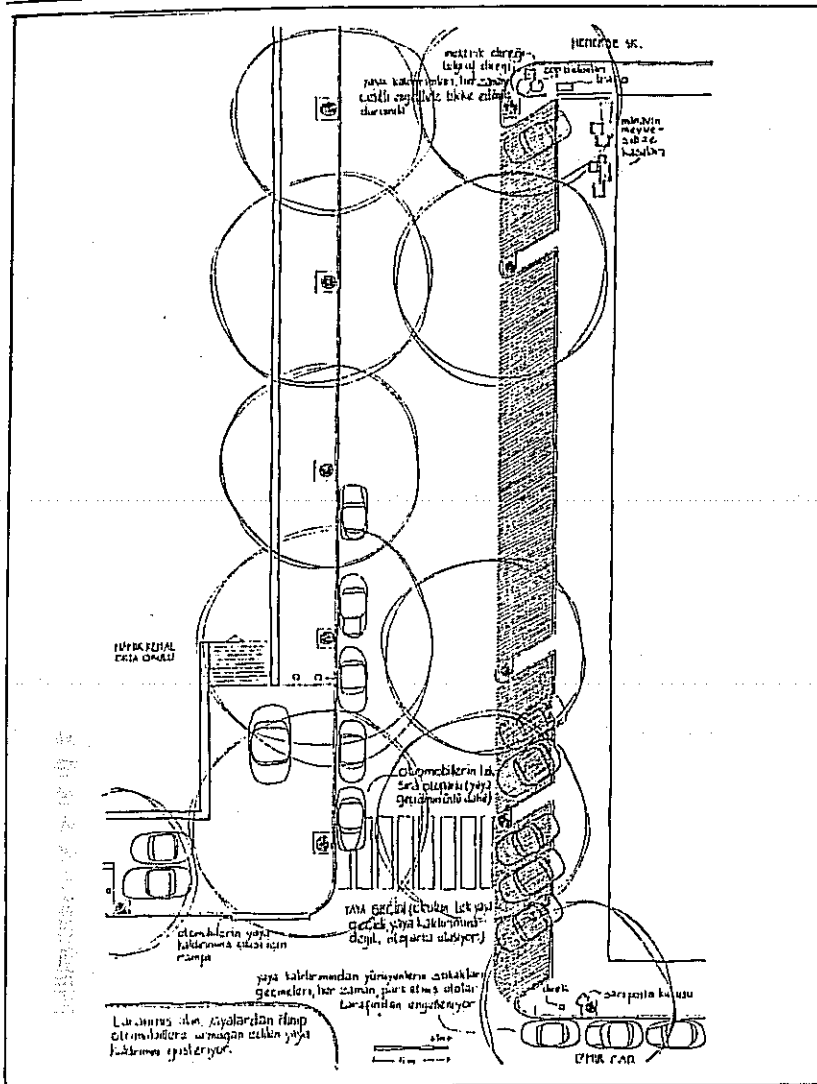

masalarda ufak tefek yiyecek, hediyecek eşya satıldığı, kitap standlarının yerleştirildiği, dergi karıştırılabileceğiniz, çevreyle uyumlu ilan panolarından kentsel aktiviteleri öğrenebildiğiniz, bir tiyatro, sinema veya konser bileti alabileceğiniz köşeciklere yer verilmiş olan, oyuncuların - ya da birilerinin - size bilgi verdiği, bir köşesinde gençlerin becerilerini sergiledikleri, bir yerinde birilerinin imza top-

İkinci aşama, buna uygun mekan bulabilmektir. Ankaralısınız, bir düşünün neresi olabilir? Ankara'yı bilen, gerçek bir Ankaralı çok fazla seçeneği olmadığını bilir. Rahatsızlık duysak da, farklı mekanlar için fukaralaştırılmış bir kenttir Ankara. Ama buna uygun bir sokağı hemen söylersiniz. Kumrular Sokak.

Kentin 1. derece merkezine bu kadar yakın bir yerde, bir tarafı 8-10 katlı bina duvarları ile kuşatılmış olsa da, böyle bir sokağa sahip olmak bir şanstır. Güzel bir sokaktır Kumrular. Ulu ağaçları ile, yoğun kent merkezine, onca yakın olduğu halde, insancıl ölçüleri ile, bir tarafını tanımlayan Saraçoğlu Mahallesi'nin Ankara'nın

* 1980 ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü mezunu. 1981-1988 yılları arasında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda görev yaptı. Halen özel bir şirkette çalışmaktadır.

geçen hiç kimse için ihmal etmezlerdi. Bir ara, Yüksel Caddesi'ne taşındılar. Şimdilerde iyice azaldılar. Araba gürültüsüne mi, hava kirliliğine mi kızıp bizi terkettiler, yoksa, hava kirliliğinin kurbanı mı oldular bilemiyorum. Ama, az şey miydi, üç milyonluk bir kentin merkezine açılan bir sokağında kuş cıvılları duymak?

Güzel sokaktır Kumrular Sokak. Bu güzellik konusunda, Anıtlar Yüksek Kurulu görevini yaptı ve Kumrular Sokaktaki çınar ve kestane ağaçlarının anıt ağaç olarak korunmalarına karar verdi.⁽¹⁾ Galiba, biz görevimizi yapmadık, sahip çıkamadık Kumrular Sokağı. Onun zenginliklerini çoğaltmak bir yana, onların da gitmesinde duyarlı olamadık, koruyamadık.

Çankaya Belediyesi ise, en olmayacak şeyi yaptı: Açık otoparka dönüştürdü Kumrular'ı. Ne için? Topu topu 124 otoparka park olanağı sağlamak için. Önce yayaları, bizleri, ağaçlardan binalara doğru beş metrelik bir yaya kaldırımında sıkıştırdı. Ardından daha önce yayalara ait beş metrelik kısma cepler açıldı. Sonra, anıt ağaçların etrafı, bordür saksılarla çevrildi, arabalar çarpmasın diye. Ağaçlar, "sıkılıyorum bu saksılardan, insanların buna sokulamasından, dokunamamasından merhabalaşamadığımdan", dercesine mahzun duruyorlar. Ve bu son durumda, arabalar, anıt ağaç gölgesinde sefa sürmeye başladılar. Şimdi, "bu kadarı size yeter", dercesine tehditkâr bakışlarıyla araba-

belli bir dönemini çağrıştırması ile, Ahmetler Caddesi'nden Yüksel Caddesi boyunca giden, Güvenpark'ta açılıp genişleyen yeşil aksı, Necatibey' den sonra parklar zinciri halinde, Turgut Reis boyunca Anıtkabir'in Tandoğan çıkışına bağlayan, bütünleyici konumu ile, işlevsel bir yaya aksıdır da.

Çok eski bir Ankaralı sayılmam. 70'li yılların başından beri Ankaralıyım. Ama, daha güzel olduğunu ben bile hatırlıyorum Kumrular Sokağı'nı. Bir tarafı, çok katlı yapıların tam işgaline uğramamıştı henüz. Onların yerinde, yarı açık mekanlarıyla kahveler, kahvelerde de genç aşıkalar vardı. Çok daha yakın zamanda bile kuş kolonisi Kumrular Sokağı'na terk etmemişti. Yoldan geçenlerin çığlıklarına, gü-lümsemelerine neden olan, küçük şakalarını yaparlardı. Şans getirme görevlerini, sokaktan

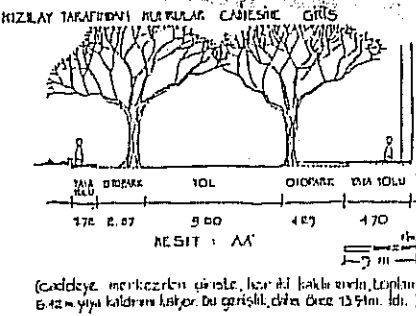
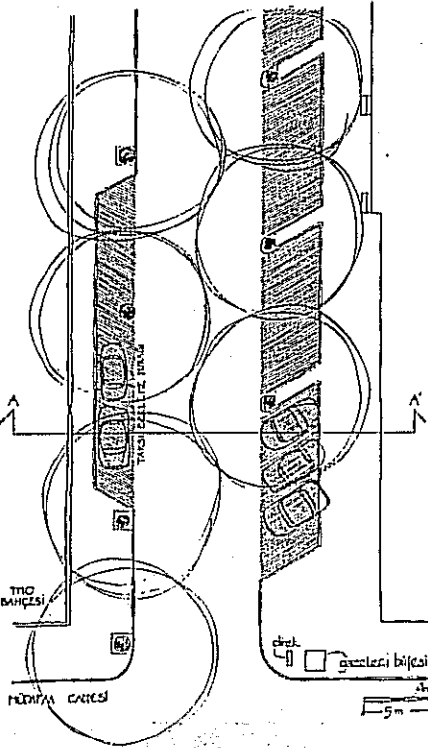
lar, süzüyorlar gelip geçen yayaları... "Yakında üst kata çıkaracağız sizleri", dercesine. Eğer bu trajikomik oyuna bir perde daha ekleyecekse Çankaya Belediyesi, yapacağı iş, iki arabanın arasına sıkışıp kalmış ağaçlara, "Bu bir anıt ağaçtır", yazılı plakeler asmasıdır.

Uygulanmış olan proje, en yapılmayacak olanı yapmıştır. Lütfen, gerekçe aramayalım. Gerekçe bulmak kolaydır. Nokta durağındaki çokkatlı otopark, yürüyerek 10 dakikadır Kumrular Sokağı; Yenışehir'deki 17 dakika, Kocatepe'deki 21 dakika. Normal yürüme ile, bu kadar süre, kent merkezinde uzun değildir. Kaldı ki, bunlar en fazla uzaklıklardır.

"Daha önce aynı araçlar yaya kaldırımını işgal ediyordu" demeyiniz. Biz, bütün işgalleri meşru göreceksak, inanın, yakında arabaların üzerinden yürümek zorunda kalırız. Kaldı ki, bu cepler yapıldıktan sonra bir araç çekim odağı oluşmuştur Kumrular. Gelip de ceplerde yer bulamayan araçlar, ara sokakları işgal etmekte veya yayalara bırakılan beş metreler de çıkmaktadırlar. Kentlerde yaşayan insanlar, artık, Orta Asya kalıntısı "atını evinin önüne bağlama alışkanlığı"nı terketmek zorundadırlar.

Namık Kemal Orta Okulu'nun boşaldığı saatlerde, Kumrular Sokağını hiç gördünüz mü? On metrelik kaldırım zamanında dahi çocuklar yola taşarlardı bir de şimdi bakın, arabaların arasından süzülme zorunda kalan çocuklara. Olası bir kazanın hesabını kim verecektir? Hiç taksiye bindiniz mi Kumrular Sokakta? Parketmiş arabaların arasında süzülüp yola inmeden nasıl taksi durduracaksınız, bir düşünün. Bu mudur insana saygı?!

Kent merkezine gerçek anlamıyla bir sokak kazandırmak güç bir iştir. Kent merkezi bulvarlara, caddelere çağırıyor bizi. Büyük yollara çağırıyor. Dar yapılara, insanın üzerine üzerine gelen bloklara çağırıyor. İnsan olarak ölçeklerimizi çarpıtıyor. Bu gidiş içerisinde, insan ölçeğine uygun mekanlara sahiplenmek, bunları çoğaltmak, bir direniştir. Var olan bir sokağı yok etmek ise, en kolay... Ama, en az onun kadar kolay olanı ve onurlusu, hatalardan dönebilmektir ki Kumrular Sokak'ta hatadan dönmeyi gönülden destekleyecek Ankaralı çoktur. Eminim,

meslek odaları, plancılar, mimarlar, yaşayan Kumrular Sokak için teknik yardımı gönüllü yapacaklardı; hiçbir şey beklemeden. İnşa faaliyetleri başladığında Çankaya Belediyesi yazılı olarak uyarılmış idi. O zaman yanıt, "bitsin, iyi olacaktır" şeklinde idi. O gün uyarı zamanında idi, ama bugün de geç değildir. Bitti ve gördük. Gerçekten iyi mi olmuştur?

Bu haliyle kumrular, Kumrular Sokağına dönmeyeceklerdir. Kuşlar arabaların şansa inanmadığını, gülümseyemediklerini iyi bilirler. Onlar, çığlık da atamazlar, haykıramazlar, kahkaha atmayı ise hiç bilmezler. Varsa yoksa homurdanırlar ve korna çalarlar.

NOTLAR

(1) Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 8.6.1979 gün, A-1674 sayılı kararıyla; Kumrular Sokak'taki çınar ve kestane ağaçlarının anıt ağaç olarak korunmalarının karar verilmiştir.

Ek notlar

● Son yıllarda kent yollarına milyonlarca bordür taşı döşendi. Ama her ne hikmetse şu kalıptan çıkan "taşların" köşe dönüşleri için olanı yapılamadı. Altı üstü, farklı bir biçimde kalıp ve biraz daha fazla fire maliyetidir. Bir bakın köşeler nasıl dönüyor bordür taşları ile; kimileri gerçekten köşeyi dönerken. Bunları belediyeler imal ediyorsa, kendilerini; firmalar imal ediyorsa firmaları köşe bordürü imal edilene kadar boykot etmeye çağırıyorum.

● Yaya kaldırımı düzenlemesi ciddi bir tasarım gerektirir. Bitişleri ve yüzlerce farklı yapı, ön bahçe, otopark girişi vs. ile ilişkileri farklı çözümler gerektirir. Gelin birlikte bir teknik gezi düzenleyelim. 200 metrelik 2 sokakta, en az 100 tane detay hatası ve baştan savma bir detay saptırız. Tasarım, uygulama ve özellikle işçilikte, duyarlılık eksikliğinin üstüne gidilmelidir.

● Bir Saraçoğlu'nun yaya kaldırımını ile, Ataç Sokağı'ndaki veya Sümer Sokağı'ndaki aynı olamaz. Sokakların da bir kimliği olması gerekir ve bazılarının vardır. Kimi yerler, çevresiyle bir bütünlük oluşturan, uyumlu kaplama malzemesini fazlası ile hakettirmektedirler. Saraçoğlu'na haksızlık etmeyelim.